

Etelä-Savon Kalatalouskeskus ry
Mikonkatu 5
50100 MIKKELI
rauno.jaatinen@muikkusuomi.fi
puh: 0400 277 688

LAUSUNTO

Maa- ja Metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

7.1.2014

ASIA: Lausunto hallituksen esityksestä uudeksi kalastuslaiksi

Etelä-Savon Kalatalouskeskuksessa on perehdytty MMM:n luonnokseen hallituksen esityksestä uudeksi kalastuslaiksi.

Luonnoksen tavoitteiksi on esitetty mm alhaalta ylöspäin lähtevä kalatalouden suunnittelu, lupajärjestelmän yksinkertaistaminen, kalojen lisääntymismahdollisuuksien parantaminen ja kotimaisen kalan saatavuuden parantaminen. Esitetyt tavoitteet ovat erittäin kannatettavia, mutta jotkin luonnoksessa esitetyt lakipykälät ovat näiden tavoitteiden vastaisia ja johtavat vain byrokratian lisääntymiseen ja kalastuksen vaikeutumiseen aivan turhaan.

Esitämme muutoksia seuraaviin lakiluonnoksen pykäliin:

2 Luku, 8 §

Sisävesillä yleisvesiä on varsin vähän ja niiden kalastuksen on tähän asti järjestänyt kalastusalue. Sisävesien yleisvesien kalastuksen järjestämisessä ei ole ollut merkittäviä ongelmia. Luonnosesityksessä kalastuksen järjestäminen esitetään siirrettäväksi Metsähallitukselle. Tämä muutos on turha ja kalastuksen järjestäminen voidaan jatkossakin antaa kalatalousalueen hoidettavaksi. Näin voidaan vähentää valtionhallinnon työtaakkaa ja kalatalousalueille annetaan mahdollisuus saada omaa tulorahoitusta luvanmyynnin kautta.

2 Luku, 13 §

ELY-keskuksen kautta saatavan kaupallisen kalastuksen luvan tulee olla aina viimeinen keino luvan hankkimiseen ja se voidaan myöntää vain KHS:ssa kaupalliseen kalastukseen soveltuvalla alueella. Kaupallisen kalastuksen luvan hinnan tulee olla 1000 – 5000 € alueesta riippuen, jos se myönnetään ELY:n kautta.

3 Luku, 20 §

ELY-keskus voi valvoa vain niitä neuvontatehtäviä, jotka se on rahoittanut. MMM:n rahoittaman neuvontatyön, esimerkiksi valtakunnalliset neuvontajärjestöt, valvonta kuuluu jatkossakin MMM:lle.

3 Luku, 22 §

Kalatalousalueiden määrää on tosiaan tarpeen vähentää nykyisten kalastusalueiden määrästä. Kuntarajat, entiset läänirajat ja ELY-keskusten rajat eivät saa jatkossa olla esteenä järkevien kalatalousalueiden muodostamiselle. Uusien kalatalousalueiden rajat voidaan määrittellä alueellisessa yhteistyöryhmässä, jossa ovat edustettuna kalataloushallinto, nykyiset kalastusalueet,

vesialueiden omistajien edustajia, kalatalouden neuvontajärjestöt ja muut alueellisesti keskeiset toimijat. Uusien kalatalousalueiden ei kuitenkaan tule olla liian suuria, esim. automaattisesti vesienhoitoalueen kokoisia, koska tällöin paikallisuus kärsii merkittävästi ja asioista päättäisivät ihmiset, jotka eivät tunne enää aluetta lainkaan.

3 Luku, 24 §

Kalatalousalueelle esitetyt tehtävät ovat pääosin kannatettavia, mutta kalastustietojen keruu ei ole kaikilla alueilla realistisesti arvioituna mahdollista kohtuullisilla kustannuksilla. Syynä on mm vesialueiden omistajuuden pilkkoutuminen, jolloin ei ole minkäänlaista mahdollisuutta kerätä tietoja kaikilta lupia myyviltä tahoilta. Lisäksi voidaan kysyä, onko osakaskunnalla edes velvollisuutta antaa lupatietojaan kenellekään, jos eivät niitä halua antaa?

3 Luku, 32 §

Kalataloudellinen yhteistyöryhmä on tarpeen ainoastaan kalatalousalueiden rajoja muodostettaessa. Myöhemmin se on täysin tarpeeton ja aiheuttaa ainoastaan ylimääräisiä kustannuksia veronmaksajille. Kyseinen pykälä voidaan siis poistaa kokonaan laista ja lisätä kalatalousalueiden muodostaminen sitä koskevaan lain kohtaan.

4 Luku, 36 ja 37 §

Pykälässä 36 esitetään, että ELY-keskus ohjeistaa KHS:n. Pykälässä 37 sanotaan, että ELY myös hyväksyy suunnitelman. Sama taho ei voi olla sekä ohjeistajana, että hyväksyjänä. Pykälä 36 tulee muuttaa niin, että kalatalousalue laatii suunnitelman eli pykälän ensimmäinen kappale tulee poistaa kokonaan. Pykälässä 37 ELY-keskus tarkastaa, että KHS on lain ja valtakunnallisten strategioiden mukainen ja hyväksyy sen tämän jälkeen. KHS:aa ei myöskään tarvitse käsitellä yhteistyöryhmässä, vaan siitä voidaan pyytää lausunto mm. tutkimuslaitokselta ja joiltakin järjestöiltä.

4 Luku, 39 §

Pykälässä esitetään, että viranomainen voi määrätä vesialueen omistajan tekemään KHS:n mukaisia toimia omilla kustannuksillaan. Lähtökohtaisesti viranomainen ei käsittääksemme voi määrätä yksityistä tahoja tekemään jotakin asiaa omalla kustannuksellaan kuin äärimmäisissä tapauksissa. Lain tarkoituksena ei kai kuitenkaan ole se, että vesialueiden omistajat alkaisivat tehdä esimerkiksi vesistökuunnostuksia ainoastaan omilla rahoillaan ELY:n ohjeiden mukaan. Yksityisen omistajuuden suojan perusteellahan on selvää, että osakaskunta päättää omien varojensa käytöstä itsenäisesti.

4 Luku, 40 §

KHS ei voi olla peruste sellaisille säätelytoimille, joista säädetään lailla tai asetuksella. ELY-keskus voi asettaa rajoituksia itse KHS:n ja kalatalousalueen kokouksen esityksen mukaisesti.

6 Luku, 46 §

Kohta 5) koukun tartuttaminen kalaan ulkopuolelta. Pykälä on tarpeellinen esimerkiksi vaelluskala-alueen jokialueilla. Pykälä tällaisenaan kuitenkin estäisi mateen pilkkimisen ns. madeharalla. Tämä pyyntimuoto on kuitenkin varsin yleinen sisävesillä ja kalastus kohdistuu voimakkaasti vajaan hyödynnettyyn kalalajiin. Mateen pilkinnällä on myös jonkin verran kalastusmatkailullista merkitystä. Pykälä tulee kirjoittaa muotoon 5) koukun tahallinen tartuttaminen kalaan ulkopuolelta, lukuun ottamatta mateen pilkkimistä.

6 Luku, 49 §

Isorysä voidaan poistaa niiden pyydysten listalta, jotka ovat sallittuja vain kaupallisille kalastajille. Rysä on pyydys, josta kalat voidaan vapauttaa vahingoittumattomina, joten se ei vaaranna kalakantoja. Lisäksi monilla kalastusaleilla ja osakaskunnilla on hallinnassaan rysiä, joita käytetään hoitokalastuksissa. Mikäli isorysä pidetään sallittuna vain kaupallisille kalastajille, niin sen korkeudeksi tulee määrittää vähintään kuusi (6) metriä.

6 Luku, 53 §

ELY:n tulee voida asettaa vain sellaisia rajoituksia, jotka on kirjattu kalatalousalueen KHS:n ja hyväksytyt kalatalousalueen kokouksessa.

6 Luku, 56 §

Uudet alamittamääräykset ovat juuri tulleet voimaan. Ne ovat nousseet merkittävästi entisistä mm järvitaimenen ja järvilohen osalta. Mikäli kaloille määrättäisiin alamitan lisäksi myös ylämitta, niin kalastuksen säätely muodostuisi melko mahdottomaksi. Nykyäänhan esim. verkkojen silmäharvuuksia on nostettu suuremmaksi, jotta kalat ehtisivät kasvaa lisääntymiskokoon. Jos olisi lisäksi ylämitta, niin laittoman kalan saaminen tulisi erittäin todennäköiseksi. Vaikka laitton kala pitääkin vapauttaa aina, niin se ei kuitenkaan herää henkiin, jos on kuollut verkkoon. Ylämitta on siis toimimaton järjestelmä muussa kuin esimerkiksi vapavälinein tapahtuvassa lohikalajien jokikalastuksessa, eikä sitä tule määrätä laissa.

6 Luku, 57 §

ELY:n tulee voida muuttaa alamittoja vain kalatalousalueen KHS:n mukaisesti.

7 Luku, 64 §

Rajoituksia tulee asettaa vain KHS:ssa hyväksytyllä tavalla. On jo käytännön esimerkkejä siitä, että valtakunnan tasolla asetetut rajoitukset ovat usein ylimitoitettuja ja voivat johtaa jopa täysin päinvastaiseen tulokseen, kuin tarkoituksena oli. Esimerkkinä nieriän rauhoitus koko Vuoksen vesistöalueella, vaikka nieriä lisääntyy vain Kuolimossa ja nieriän toimenpideohjelman mukaan kokonaisrauhoitukselle ei ollut perusteita. Totaalirauhoitus johtaa siihen, että yksityisen puolen toteuttamat istutukset loppuvat lähes kokonaan ja vähäiset luonnossa lisääntyneet nieriät kuolevat muun kalastuksen yhteydessä.

7 Luku, 66 §

Kalaväylän määritelmä on sinänsä selvä, mutta sen sijainnin arvioiminen vesistöissä on vaikeaa, ellei jopa mahdotonta ilman, että se on merkitty.

8 Luku, 73 §

Istutustapahtumasta tulee ehdottomasti jatkossakin tehdä istutuspöytäkirja, joka toimitetaan rekisteriä ylläpitävälle taholle. Pöytäkirjat tulee toimittaa ilmoitetulle taholle viimeistään tammikuun loppuun mennessä edellisellä vuodella. Käytännössä ei liene mahdollista, että kaikki istutuksia tekevät tekisivät ilmoitukset itse suoraan istutusrekisteriin, vaan tietoja rekisteriin kirjaavat tahot pitää rajata jollakin tavalla.

9 Luku, 81 §

Kohta 3) tulee kirjata seuraavasti: 3) kalatalouden neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

9 Luku, 82 §

Vain rahoitusta myöntävä taho voi valvoa sitä. Mikäli MMM on myöntänyt rahoituksen, niin valvonta kuuluu vain sille. Samoin myönnetylle rahoitukselle ehtoja voi antaa vain myöntäjätaho.

10 Luku, 90 §

Viiden kilon raja päivittäisessä kalanmyynnissä on erittäin pieni myös satunnaisesti kaloja myyville. Jos tästä pidetään kiinni, niin käytännössä kaikki satunnaisesti kalaa myyvät ilmoittautuisivat II-ryhmän kaupallisiksi kalastajiksi, joka aiheuttaa vain turhaa byrokratiaa ja voi jopa johtaa pimeän kalanmyynnin lisääntymiseen. Mikäli satunnaisesti kaloja myyville halutaan asettaa jokin päivittäinen kiloraja, niin se voisi olla mieluummin 50 kg / päivä. Kalaa tulee myös voida myydä esimerkiksi ravintoloille ja jalostajille. Mikäli tämä ei ole mahdollista ilman kaupalliseksi kalastajaksi ilmoittautumista, niin kotimaisen kalan saatavuus heikkenee merkittävästi, sillä erittäin suuri osa ravintoloihin ja jalostukseen tulevasta suomukalasta tulee satunnaisilta kalastajilta.

Viiden kilon raja vaikeuttaa myös merkittävästi hoitokalastus- ja esim. pilkkikilpailujen saaliiden hyödyntämistä ihmisravinnoksi. Nykyään pyritään siihen, että valtaosa hoitokalastusten saaliista päätyisi ihmisravinnoksi, ja hoitokalastusta tehdään usein myös muiden kuin kaupallisten kalastajien toimesta. Pilkkikilpailujen saaliit ovat myös toisin paikoin keskeinen kalanhankintaväylä joillekin kalanjalostajille ja viiden kilon raja muodostuisi tässäkin tapauksessa toimintaa hankaloittavaksi. Edellä mainitut esimerkit eivät kilpaile varsinaisten kaupallisten kalastajine kanssa, vaan täydentävät kotimaisen kalan tarjontaa markkinoille.

Kokonaisuutena lausunnolla oleva lakiesitys on hyvin suojelupainotteinen. Lisäksi useat luonnoksessa esitetyt kohdat saattavat olla ristiriidassa perustuslain kanssa ja loukata vesialueen omistajien omaisuuden suojaa. Esitetyssä muodossaan se ei tule lisäämään alhaalta ylöspäin tapahtuvaa suunnittelua, vaan lähinnä viranomaisohjailua. ELY-keskukselle esitetään erittäin paljon uusia tehtäviä, vaikka samanaikaisesti valtion tuottavuusohjelman mukaisesti kalatalouden henkilöstöä vähennetään ELY-keskuksista jatkuvasti.

Rauno Jaatinen
Toiminnanjohtaja